

Řeka

(z němčiny přeložila Jana Váňová)

*Is a dream a lie, if it don't come true,
or is it something worse,
that sends me down to the river.*

(Bruce Springsteen)

Stál jsem na mostě s Kempfem, díval se na řeku proudící pod námi a připadalo mi, jako bych se hýbal já, a ne voda. Byl červen odpoledne, jedno z těch, jakých bylo už tolik v tomhle létě. V prvním létě po zimě, kdy se máma definitivně odstěhovala. Bylo hodně vody a proud v řece byl silný. Kempf řekl, že voda sem teče z velké dálky, odněkud z Polska nebo možná ještě dál. Donesené věci jsme postupně házeli přes zábradlí. Vzal jsem z kuchyně prázdnou láhev od kořalky a nechal si ji až na konec, protože byla poměrně velká. Když jsem se po ní natahoval, protrhla se mračna a na chvíli mě oslnilo slunce odrážející se na hladině křiklavě červenou barvou. Jako by řeka hořela. Připravili jsme si do rukou kameny. Pak jsem láhev hodil dolů a snažili jsme se do ní kameny trefovat, ale ještě než se nám to podařilo, proud ji strhl a unášel pryč.

Doma bylo jako obvykle zle, nic zásadního a táta už druhý den zapomněl, že mi dal na zbytek týdne zaracha a já vyrazil odpoledne za Kempfem hrabat se v motorce. S Kempfem jsme chodili do třídy od doby, co se k nám s matkou začátkem roku přistěhoval z Postupimi. Bydleli na starém statku za městem. Pozemek a dům, co na něm stál, zdělila jeho matka po otci, a statek byl jediný důvod, proč sem přišli. Ušetřili na nájmu a měli spoustu místa, ale v celém kraji nebyla skoro žádná práce, a kdo mohl, šel odtud, a ne sem. Když už jsme se s Kempfem nějaký čas znali, vyprávěl mi, že máma chce nějak zkusit biozemědělství. Zelenina, vejce a tak, říkal.

Už párkrát jsem kolem statku jel na kole, když jsem to bral mezi poli, aby se vyhnul tátovi. Někdy v březnu jsem zahlédl Kempfa, jak velkými nůžkami stříhá suché větve jabloní. Slezl jsem s kola a zavolal na něj. „Ahoj,“ řekl Kempf, „pojď dál, jestli chceš.“ – „Nevěděl jsem, že tu bydlíš,“ pokračoval jsem. „Teď to víš,“ odpověděl Kempf. Ze dveří vyšla jeho máma. Podsaditá žena s vlasy obarvenými dozrzava. Pozdravila mě a zeptala se, kdo a odkud jsem. Ale ještě než jsem stačil otevřít pusku, vysvětlil Kempf, že jsem kamarád ze třídy. „To je pěkné,“ řekla a ať prý, až nám bude zima nebo dostaneme hlad, přijdeme dovnitř.

Dům nebyl v dobrém stavu. Střecha se prohýbala a na několika místech bylo obnažené zdivo. Přimo k domu byla přistavená stodola. Také z ní opadávala omítka, takže místy prosvítaly cihly. Uvnitř se válel starý nábytek, zahradnické náčiní a hromady harampádí a stará Kawasaki po Kempfově dědovi. Od chvíle, co jsme ji vytáhli ze stodoly a pojali plán dát ji zase do kupy, trávili jsme s Kempfem většinu odpolední. Byla černě lakovaná a stará minimálně dvacet let. Kdysi musela vypadat dost luxusně, ale dlouho na ní nikdo nejezdil, a tak jsme první týden strávili jejím mytím. Donekonečna jsme hadrem omývali vybledlý nápis na boku a leštili ráfky i řídítka. Zpočátku jsme si mysleli, že motor jednoduše po nějaké době naskočí, aniž bychom něco museli opravovat. Občas si Kempf na motorku nasedl a pokoušel se ji nastartovat, ale zapalování nefungovalo, a tak jsme se zase vrátili na zahradní lehátka, která jsme si vytáhli před kůlnu, a hloubali, v čem by mohl být problém. Nikdy jsme nemluvili

o tom, že ani jeden z nás není dost starý, aby mohl řídit motorku. Tvářili jsme, jako by to bylo něco, co se samo od sebe vyřeší, až se ta mašina rozjede. Když jsme šli k pumpě pro benzín, řekli jsme, že ho potřebujeme do sekačky. Pak už jsme se k tomu nevraceli.

Pár týdnů nato Kempfa napadlo vyzkoušet pro změnu starou sekačku ze stodoly. Ukázalo se, že nefunguje ani ta.

S motorkou jsme moc nepokročili ani to odpoledne. Druhý den zase přšelo. Po škole jsem Kempfovi řekl, že mi nevádí, když k nim beztak pojedeme a že možná sluníčko ještě vyleze. Kempf remcal jako vždycky, když si všiml, že někomu na něčem záleží více než jemu samotnému. Pak dělal drahoty a nechal se desetkrát prosit, ale nakonec kývl. Od doby, co se dozvěděl, co se u nás děje, mu bylo samozřejmě jasné, že se zrovna netřesu na odpoledne strávené ve svém pokoji. Jednou jsem do školy přišel dost potlučený a Kempf byl jediný, komu jsem řekl pravdu. Pravda byla taková, že už jsme s tátou dobře nevycházeli, co přišel o místo, a tak jsem se doma zdržoval co nejvíce. Ke Kempfovi jsem jel jako vždycky na kole. Cesta z města ven vedla nejdříve podél paneláků, které vypadaly navlas stejně jako ten, v němž jsme bydleli my, a dál mezi poli. Byla to kukuřičná pole. Kukuřici nesklidili, listy měla už povadlé a klasy visely na stoncích jako zmlácení boxeři v neviditelném ringu. Pořádně jsem šlápl do pedálů a představoval si, že motorka konečně funguje a já jedu kukuřičnými lány. Byl jsem mokry jak myš, když jsem dorazil na statek. Kempf mi půjčil džíny a svetr s kapucí a moje věci pověsil v koupelně přes vanu. Protože venku se nedalo nic dělat, poflakovali jsme se v obýváku. Pořád ještě přšelo a dovnitř doléhal hukot vody, která protékala okapovou rourou do zeleného sudu. Kempfův děda po zahradě rozstavil několik takových plastových nádob. Zachytával do nich dešťovou vodu, aby měl v létě čím zalévat zahradu a záhony. A sudy tam pořád ještě stály, i když už je nikdo nepoužíval. S Kempfem jsme se do nich občas střefovali malými oblázky. Když se nám podařil zásah, kamínky žbluňkly do vody a vydaly tupý bublavý zvuk.

Byl to poslední déšť na celé týdny, po něm se udělalo ještě jednou pořádné horko. V červenci přšelo hodně, i povodeň jsme měli a teď se léto vrátilo a vše osušilo. Začaly prázdniny a já z domu chodil už ráno, když táta ještě ležel v posteli. Kawasaki se nám zprovoznit nepodařilo. Kempf říkal, že už nemá chuť marnit čas motorkou, a tím byla v jeho očích celá záležitost vyřízená. Dál jsem jezdil na statek, kdy to jen šlo, ale už to nebylo jako předtím. Občas jsme chodili k řece, ale většinou jsme seděli u domu a Kempf pořád opakoval: „Přece se musí najít něco, co se dá dělat.“ Navrhl jsem, abychom se ještě naposledy pokusili opravit motorku. Možná jsem to řekl jen proto, že jsem jeho neklid snášel jen těžko, a abych taky jednou řekl něco jiného než: „Ty jsi pořád jak na trní“. Kempf o tom nechtěl ani slyšet. Mlčel. „Mohli bysme sestrojít zápalnou láhev,“ vypadlo z něj, „vzít na to benzín, co nám zbyl. Nebo plamenomet.“ Zadíval jsem se na střechu stodoly. Červené cihly na slunci zářily a po hřebenu se za sebou kolíbali dva holubi a cukali hlavičkami. Po chvíli jsem se zeptal: „A jak si to s tím plamenometem představuješ?“ „To ještě nevím,“ odpověděl. „Mohli bysme to zkusit,“ řekl jsem. „Není to fakt hračka,“ namítl on. „Na plamenomet potřebuješ něco, co bude zápalnou kapalinu rozmetávat, a pak ještě něco, čím jí zapálíš. To vážně není tak jednoduchý. A navíc si musíš dávat bacha, abys neodpálil sám sebe.“ Už zase chtěl, aby to vypadalo, že mi na plamenometu záleží

mnohem víc než jemu, pak ale zašel do domu, přinesl blok a tužky a s blokem na kolenou se pustil do konstrukčních plánů.

Další dny Kempfa zaměstnávaly výkresy. Byl jsem rád, že má zase něco, co ho zajímá. Seděl jsem vedle něj a zkoušel kouřit a čekal. Beztak mě nenechal skoro nic navrhnout, nýbrž mě jen odbyl slovy „jojo“ nebo „počkej“ nebo „jasně“ a dál něco čmáral na papír. Jeho plán spočíval v tom, že se benzín natlačí pumpičkou do kovové trubky, na jejíž přední konec chtěl umístit zápalný mechanismus, který by pak proud benzínu zapaloval. „Pumpováním se do benzínu dostane potřebný vzduch,“ prohlásil, „a navíc se nepřeruší přísun zápalné kapaliny a plameny budou šlehat.“ Řekl jsem, že mi ten nápad připadá dobrý, ačkoli jsem nechápal, jak se benzín dostane do pumpičky a jak má fungovat roznětka, která na Kempfových skicách vypadala jako svíčka. V podstatě pro mě nebylo důležité, jestli ta věc bude nebo nebude fungovat. Nakonec se Kempf pustil do montování. Přitáhl kanistr s benzínem, lepicí pásku a pumpičku od kola a kutil dlouhé hodiny, ale viditelný pokrok neudělal. Součástky nešlo jednoduše pospojovat, a tak s tím Kempf nakonec praštil. „Hele, pojď nejdřív vyzkoušet, jak hoří benzín,“ řekl.

Bylo kolem půl čtvrté, když jsme se vydali na cestu. Kempf upevnil kanistr na nosič kola a do igelitky přibalil pár hadrů, co jsme s nimi leštili Kawasaki. Pojížděli jsme mezi lány a hledali vhodné místo, ať už si ho Kempf představoval jakkoli, protože tam, kde zastavil, to nevypadalo jinak než všude jinde. I tady ještě byla kukuřice. Slupky kukuřičných klasů byly hnědé a scvrklé, a když jsem jeden klas odlomil, všiml jsem si, že listy na slunci ztvrdly a byly ostré jako břitva. V půdě zely trhliny, zemina popraskala, vzduch byl těžký, bylo dusno a nad rovnými střechami sídliště na kraji města, které odtud bylo vidět, se kupilo několik černých mraků. Kousek od kol vylil Kempf trochu benzínu do suché trávy u cesty. „Pozor!“ vykřikl a hodil na zem sirku. Okamžitě vyšlehl plamen. Kempf se smál a vylil na zem další dávku a pak ještě třetí a zapálil to. A zatímco tráva hořela, chrstl do ohně další benzín. Zdálo se, že plameny létají vzduchem a pak nehořela už jen cesta, ale i suché listí některých kukuřičných klasů a za chvíli další a další. Zdvihl se vánek tak slabý, že byl sotva cítit, ale bylo vidět, jak rozdmýchává plameny a žene je dál, až rázem zrychlily, jako by se před námi s Kempfem snažily utéct. Aniž by jeden nebo druhý z nás něco řekl, začali jsme hořící kukuřici udusávat. Nejdřív jen jako mimochodem. A přitom jsme se po sobě znovu a znovu dívali. Kempf se smál a tvářil se, jako by to všechno byla jenom nějaká hra, ale čím rychleji se plameny šířily, tím překotněji jsme po klasech šlapali. Když se zlomily, rozlétly se jiskry a po krátké chvíli jsme měli v plicích kouř a na šatech popel. Kašlali jsme a dávili se, ale nevzdávali jsme se a pokračovali, ale bylo to beznadějně. Za chvíli bylo takové vedro, že jsme před ohněm museli ustupovat pořád dál a dál a najednou toho Kempf úplně nechal. „Do prdele,“ zařval, „pane bože, do prdele.“ Zdvihl jsem kolo, naskočil na něj a ujížděl pryč. Vší silou jsem šlapal do pedálů a uháněl takovou rychlostí po polních cestách, že jsem skoro neudržel řídítka. Několikrát jsem se ohlédl, ale viděl jsem jen kouř. Kempf za mnou nebyl.

Za kukuřičným polem začínaly louky, kam se při záplavkách rozlévala voda, a když se vedle cesty objevila řeka, nechal jsem kolo jet už jen setrvačností. Odhodil jsem ho kamsi do trávy a padl vedle něj. Ve spáncích mi bušilo, na rtech jsem měl hořkost od sazí a v krku sucho jako troud. Po čtyřech

jsem dolezl ke břehu a dlaněmi nabral vodu do pusy. Chutnala po hnilobě, ale věděl jsem, že sem přitekla z velké dálky.